

Oponentský posudek na diplomovou práci Petry Vokaté

Populační vývoj a emigrace ze zemí Magrebu

Téma migrace bylo na africkém kontinentu vždy aktuální, migrace afrického obyvatelstva do zemí Magrebu a následně do Evropy však výrazně zesílila po roce 1990. Hlavním důvodem byly politické změny, zhoršení ekonomické situace a válečné konflikty v řadě afrických zemí. Práce je zaměřena na analýzu populačního vývoje Magrebu a jednotlivých zemí regionu od roku 1960, mezinárodní migrace je zkoumána od roku 1990.

Rozsah práce je 106 stran a je členěna do osmi kapitol včetně úvodu a závěru. Po úvodu do zkoumané problematiky autorka v druhé kapitole objasňuje teoretické pojetí práce, metodologickým otázkám je věnována kapitola třetí. Další dvě kapitoly jsou stěžejní a analyzují demografický vývoj a emigraci zemí Magrebu. Studium demografického vývoje jednotlivých zemí je zaměřeno na základní demografické charakteristiky, zvýšená pozornost je věnována důležitým změnám věkové struktury. V kapitole o migraci autorka zmiňuje historické podmíněnosti a převládající faktory, informuje i o problematice nelegální migrace a pro hlubší analýzu problematiky zvolila Tunisko. Jako důvod této volby uvádí pokročilé stadium demografických změn, tj. demografické revoluce. Získané poznatky jsou shrnuty a porovnány v kapitole šesté. Sedmá kapitola vychází z mezinárodního šetření migrace (Migrant Integration Policy Index) a je věnována migrační politice evropských zemí, které představují hlavní cíl pro migranty z Magrebu. V závěru autorka shrnuje výsledky své práce a navrhuje případné možnosti dalšího řešení této aktuální problematiky. Seznam literatury a použitých datových zdrojů je poměrně obsáhlý a zahrnuje práce českých i zahraničních autorů. Předkládaná práce je přehledně uspořádaná, tvrzení v textu jsou dokumentována řadou obrázků (celkem 52) a tabulek (18).

Zvolené téma je velmi aktuální, zároveň však poměrně složité. Obecně zahrnuje řadu otázek teoretického charakteru, na které nejsou ani v literatuře jednoznačné odpovědi. Z dalších omezení lze uvést otázku přesnosti dat, možnosti jejich sběru, odlišné definice migrace apod. Navíc z tohoto pohledu představuje samostatný problém nelegální migrace. Lze konstatovat, že autorka se tohoto nelehkého úkolu zhostila velmi dobře.

Při hodnocení práce je však třeba odlišit dvě části: teoretickou a vlastní analýzu. Analýza a závěry práce vychází z dostupných dat a tuto část hodnotím velmi kladně. Text je přehledný, čtivý a je patrné, že autorka se v problematice dobře orientuje. Připomínky mám však k úvodní kapitole, pojednávající o teoretickém pojetí práce. Řada pojmů zde není zcela přesně vysvětlena, formulace jsou často příliš složité na úkor srozumitelnosti textu. Důvodem může být fakt, že autorka v této části práce uvádí názory různým odborníkům na zmíněnou problematiku, které čerpala z literatury. Určité nepřesnosti v teoretických otázkách jsou i v dalších pasážích – týká se především teorie demografické revoluce. Objasnění této teorie, z které autorka při studiu změn populačního vývoje sledovaného území vychází, je velmi

zjednodušeno, autorka uvádí pouze dvě fáze změn, opomíjí základní typy průběhu změn i další fáze, dostatečně nezdůvodňuje rychlý početní růst apod. Postrádám též alespoň přibližnou informaci o hodnotách základních demografických ukazatelů, které jsou obvykle spojovány s předpokládaným ukončením demografické revoluce. Vzhledem ke složitosti a obsáhlosti tématu práce je však tento zjednodušený přístup k teoretickým otázkám pochopitelný. Navíc detailnější informace o průběhu demografické revoluce, tj. změn v populačním vývoji, by se neobešlo bez objasnění historických, ekonomických, sociálních a v neposlední řadě i politických souvislostí a podmínek.

Další připomínky a otázky:

Autorka analyzuje populační vývoj regionu od roku 1960, mezinárodní migraci od roku 1990. Časové vymezení zkoumaného období je logické, není však v práci zdůvodněno.

Tvrzení, že ke snížení plodnosti v arabském světě došlo především díky programům plánovaného rodičovství, autorka vzápětí vyvrací informací o vlivu islámu na demografické chování, resp. nepovolování antikoncepčních metod (str. 23).

Otázkou také je, zda emigrace výrazně ovlivnila průběh demografické revoluce. Např. na str. 82 autorka tvrdí, že od období 2000-2005 průběh demografické revoluce stagnoval a míra přirozeného přírůstku se začala navyšovat. Příčinu vidí v nové vlně emigrace.

Závěr:

Celkově lze hodnotit práci jako velmi zdařilou. Autorka prokázala schopnost orientace v této složité problematice a metody hodnocení odpovídají datovým možnostem. Předkládaná práce Petry Vokaté odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci a doporučuji ji přijmout k obhajobě.

RNDr. Květa Kalibová, CSc.

20.5.2017